

Anmeldelser

Shorebirds

Jan van de Kam, Bruno Ens, Theunis Piersma & Leo Zwarts. An illustrated behavioural ecology. 368 sider, rigt illustreret med farvefotos, grafer og kort, indb. KNNV Publishers, Utrecht, 2004. Pris € 49,95.

Tre af verdens førende vandfugleøkologer har skrevet en populær, men eminent grundig bog om vadebladernes fugle, med fokus på vadefuglene i Vadehavet. Denne engelske version er en oversættelse og viderebearbejdning af *Ecologische atlas van de Nederlandse wadvogels*, som igen er blevet til på baggrund af Jan van de Kams livsværk af helt enestående fotos af vade- og andre vandfugle ikke alene i Vadehavet, men fra deres sibiriske og skandinaviske ynglepladser i nord til deres afrikanske overvintringsområder i syd.

Vurderet både ud fra udseende og indhold er bogen et pragtværk. Ingen kan stikke de hollandske vandfugleøkologer, måske bortset fra nogle enkelte briter. Forklaringen er nogle helt unikke lærere på de hollandske universiteter, med Rudi Drent som et nulevende fyrtårn. Det er i den forbindelse tankevækkende, at kun 20 af bogens 1010 referencer gælder danske arbejder. Ligger de danske universiteter for langt fra Vadehavet?

For der er nok at tage fat på her. Med 490 000 ha vadeblader er det et af de største vadehavsområder i verden, halvanden gange større end alle de britiske vadeblader tilsammen og kun overgået af vadebladerne omkring Det Gule Hav, hvoraf 40% allerede er inddigede (og yderligere 40% er planlagt inddiget). Jo, her går det ufattelig godt! Bogen er således i høj grad et forsvarsskrift for det mangfoldige og fascinerende liv, som udfolder sig på vadebladerne.

Jeg kan ikke lade være med at nævne et par kuriøse detaljer fra bogen, som ellers er alt for indholdsrig til på nogen måde at kunne ydes retfærdighed i en kort anmeldelse. Strandskader arbejder så hårdt med at åbne muslinger, at deres næb vokser med 1/2 mm om dagen, tre gange så hurtigt som neglen på et menneske. Modsat er en Islandsk Ryles næb så følsomt, at det kan registrere forskelle i vandtrykket omkring en musling, der sidder 5 cm nede i sedimentet, så fuglen kan lokalisere den blot ved at stikke næbbet 5 mm ned i det vandmættede materiale. Denne højt udviklede følesans er karakteristisk for sneppefuglene, mens brokfugle (hjejler og præstekraver m.v.) finder føden ved hjælp af synet og har meget større øjne end sneppefugle. Brokfuglene høreelse er også meget følsom, især for meget lave frekvenser – det er foreslået, at de fra Vadehavet kan høre storme nærmere sig allerede vest for Irland.

Fugle kan opbygge muskelvæv uden at styrketræne. Det gør dem i stand til at flytte rundt på ressourcerne i kroppen i forbindelse med de forskellige faser i deres

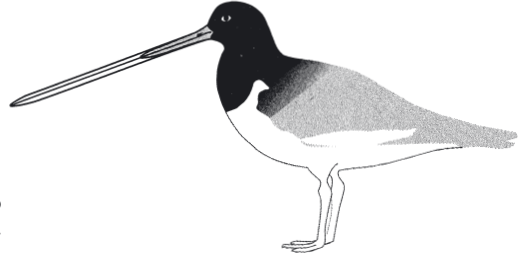

Figure 2.4 If an oystercatcher's quickly growing orange-red bill wasn't worn down by continual use, after a year the oystercatcher would look like this! (Based on a drawing by Jan B. Hulscher).

årscyklus. F.eks. vokser flyvemusklerne og hjertet inden vadefuglene påbegynder deres lange non-stop-flyvninger mellem de arktiske ynglepladser og raste- og overvintringsområderne, samtidig med at hele fordøjelsessystemet skrumper ind, så det vejer mindre under de 3-7 døgns flyvning og giver plads til alt det oplagrede fedt (30-55% af kropsvægten), som bruges som brændstof under flyvningen. Også mavens opbygning ændrer sig, når fuglen fra at leve af let fordøjelige insekter på tundraen overgår til en kost af muslinger i Vadehavet – det sidste kræver en stærk muskelmave, der kan knuse muslingerne.

Modsat gæs og andre vandfugle, som har vist en betydelig tilpasningsevne over for ændrede forhold på raste- og overvintringspladserne, findes der ingen eksempler på, at vadefugle har ændret trækvaner. Denne manglende fleksibilitet gør dem måske særlig følsomme over for de forventede klimaændringer, som vil medføre store forandringer ikke alene i yngleområderne, men også på vadebladerne – de kan blive sat under permanent højvande, hvis/når havspejlet stiger. Højarktiske vadefugle som Islandsk Ryle har ifølge genetiske undersøgelser været nede på nogle få hundrede ynglende hunner under tidligere hurtige temperaturstigninger, f.eks. ved afslutningen af sidste istid for 10 000 år siden. Hvor mange arter og bestande forsvandt dengang – og hvor mange vil forsvinde i de kommende 100 år?

Som det burde være fremgået af ovenstående er der tale om en bog i særklasse, og den kan varmt anbefales til alle, der ønsker at vide mere om vadebladernes fuglerigdomme.

Hans Meltofte

Norsk ringmerkingsatlas

Vidar Bakken, Olav Runde & Even Tjørve. Vol. 1, Lommer - Alkefugler. 431 sider, mange kort og diagrammer, indb. Stavanger Museum, 2003. ISBN 82-90054-62-9. Pris kr. 685 i Naturbutikken.

Dette opslagsværk er det første bind i en række, der vil behandle resultaterne af ringmærkningerne i Norge gennem de sidste 90 år af i alt næsten fem millioner fugle.

Stilen ligner meget den man ser i de øvrige europæiske ringmærkningsatlasser, der ser dagens lys i disse år. De norske ringmærkninger har resulteret i ca 100 000 aflæsninger og genmeldinger, der hver især fortæller en lille historie om fuglene.

Dette bind behandler 115 arter. Efter en indledning, der udmærket beskriver ringmærkningens historie i Norge og værketets tilblivelse, omtales fugletræk generelt, materialet og de anvendte bearbejdningsmetoder, samt nogle tekniske forhold som fx svagheder og usikkerheder ved materialet.

Artsafsnittene følger en fast skabelon og indledes alle med en sort/hvid stregtegning af arten, et lille kunstværk af Eugeny A. Koblik. I teksten beskrives for hver art yngleudbredelse, bestandsstørrelse, forvaltningsmæssige forhold, samt ringmærkningsdata og hvad de siger om træk og vinterkvarter, alt sammen støttet af adskillige kort, tabeller og figurer. En fakta-boks præsenterer diverse totaler, gennemsnit og ekstremer. Der er engelske sammenfatninger af alle afsnit og af figur- og tabelteksterne.

Hvis man er til fugletræk og kort, er værket en sand nydelse. Specielt hæftede jeg mig ved angivelserne af genfundenes middelpositioner i løbet af sæsonen, hvilket giver et spændende overblik over trækets geografiske og tidsmæssige forløb. Men uheldigvis har man ikke tænkt på de rød-grøn farveblinde, da kortene blev produceret.

Blandt et dansk publikum vil bogen vel især interessere ringmærkere, men i virkeligheden vil enhver fuglelsker kunne have megen glæde af den. For mig var en sammenligning af resultaterne mellem fugle mærkede alene med metalringe og farveringmærkede fugle yderst interessant. Tag nu Sildemågen, hvoraf 75 000 er mærket med metalringe og 2000 med farvering – de førstnævnte har resulteret i 2% genmeldinger mod 12% aflæsninger af de farvemærkede individer. Både mærkningsindsats og genmeldingsrate må tages i betragtning, når mærkningsmetoden skal besluttes.

Nu kan vi så bare glæde os til foråret 2006, hvor den danske pendant udkommer. Som hovedforfatteren til det svenske ringmærkningsatlas sagde til mig: "Hvor er I heldige i Danmark at have rejst penge til en omfattende analyse af alle arter på én gang". Ja, vi er heldige, og vi glæder os til at se de mange danske mærkningsresultater. Indtil da kan vi glæde os over de mange spændende sider i den norske bog.

Mark Desholm

The Grebes

Jon Fjeldså. 246 sider, 8 farvetavler, indb. Oxford University Press 2004. ISBN 0-19-850064-5. Pris kr. 1195 i Naturbutikken.

Dette er den tolvte bog i forlagets serie *Bird Families of the World*. Jon Fjeldså er professor i biodiversitet ved Københavns Universitet. Han indledte sin videnskabelige karriere med at studere Nordisk Lappedykker i Norge og Island (disputats 1972), og fortsatte siden med at studere lappedykkere rundt omkring på jorden. Gradvist gik hans ar-

bejde over i retning af biodiversitet, uden han dog glemte lappedykkerne, og i dag er han formand for IUCNs gruppe af lappedykkerspecialister.

Bogen er delt i tre dele: en generel, en tematisk og en speciel (med omtale af de enkelte arter). Og der er nok at skrive om, for lappedykkerne adskiller sig fra andre fugle på en række områder – anatomi, adfærd, parasitbelastning, og det relativt meget store antal arter, der er uddøde i løbet af de seneste årtier.

Bogens generelle del koncentrerer sig om tre emner, der hænger nøje sammen: de begrænsninger, dykning pålægger fugle; lappedykkernes slægtskabsforhold; og deres bygning og tilpasninger. Den gamle opfattelse, at lommerne er lappedykkernes nærmeste nulevende slægtninge, er blevet forsvaret helt op i 1980'erne, men bl.a. molekylærbiologiske analyser tyder på, at lappedykkernes nærmeste slægtninge er flamingoerne, mens lommerne er søstergruppe til stormfuglene. Bogens tematiske del behandler syv væsentlige emner, især er afsnittet om beskyttelse meget lærerigt: tre arter af lappedykkere er uddøde inden for de sidste 50 år på grund af vores ansvarsløse omgang med omgivelserne. Alle tre var begrænsede til et enkelt vandssystem og derfor meget sårbare. I den biogeografiske omtale angives på figur 5.1, at to arter skulle forekomme i Vestgrønland – ingen lappedykkere kan siges at optræde regelmæssigt i Grønland.

Bogens sidste tredjedel er helliget de 22 arter (incl. de tre uddøde), med beskrivelse, feltkendetegn, stemmer, udbredelse, adfærd m.m. Indledningsvis beskrives familien som sådan, og her præsenteres en helt ny analyse af arternes indbyrdes slægtskab baseret på en kladistisk analyse af 80 karakterer. Her kan man undre sig lidt over, at forfatteren ikke kommenterer, at den særlige højlandsunderart (*juninensis*) af Søvlappedykker kommer ud som nærmere beslægtet med den endemiske Junin-lappedykker end med Søvlappedykkerens nominatform!

Teksten ledsages af talrige vignetter, tabeller og diagrammer, ligesom der er udbredelseskort over alle arter. I midten af bogen er der samlet otte farvetavler, fire med fotografier af bl.a. levesteder og fire med akvareller, der viser arterne i forskellige dragter (incl. dununger). Både vignetter og akvareller er i forfatterens karakteristiske streg.

Teksten er særdeles informationsmættet, men samtidig levende, takket være forfatterens førstehåndskendskab til næsten alle arterne. Bogen henvender sig især til fagfolk, men kan og bør også læses af forvaltere, der arbejder med svømmefugle og vådområder. Egentlige fejl er få, men en enkelt meningsforstyrrende stavfejl er sluppet gennem stavekontrollen: på side 139 omtales 'phonetic similarity', der måske nok kunne være spændende at undersøge, men der skulle nu have stået 'phenetic similarity'.

Min væsentligste indvending mod bogen er dens alt for høje pris. Det kan ikke passe, at en så relativt tynd bog skal koste det dobbelte af den netop udkomne Store Nordiske Flora. Bortset fra det er det en herlig bog, som jeg har læst med stor fornøjelse. Læs den og få ny indsigt i disse særprægede fugle.

David Boertmann

Albatrosses and petrels across the world

Michael Brooke. Med illustrationer af John Cox. xviii + 499 sider, 16 farveplancher og mange s/h fotos, diagrammer, udbredelseskort og andre figurer, indb. Oxford University Press 2004. ISBN 0-19-850125-0. Pris kr. 1095 i Naturbutikken.

I højere grad end nogen anden fuglegruppe er stormfuglene tilpasset en oceanisk levevis. Det præger på mange måder biologien, der er kendetegnet ved en række ekstremer, herunder træk, der generelt karakteriserer såkaldt K-selekterede arter: langsom reproduktion, sen kønsmodenhed, lav dødelighed og høj levealder. En meget lang rugetid og en tilsvarende lang redetid for den enlige unge hænger uden tvivl sammen med de kolossale afstande, forældrefuglene tilbagelægger under fødesøgningen – ynglende korthalede skræper hjemsoøger således rutinemæssigt antarktiske havområder 7-8000 km fra ynglepladsen. De store afstande nødvendiggøres af den generelt lave fødetæthed på havet kombineret med det begrænsede antal mulige ynglepladser, som næsten altid er øer uden landrovdyr.

Om disse og mange andre forhold fortæller Michael Brooke i denne særdeles vel-researchede og læseværdige bog. Selv om det kun er 10-15 år siden, John Warham udgav sine to monumentale stormfugle-bind (jf. DOFT 85: 182 (1991) og 91: 79 (1997)) – som Brooke vedstår sin store gæld til – er der masser af nyt at hente i den aktuelle bog, fordi der i de mellemliggende år er sket en enorm udvikling i vort kendskab til disse fugle. Bl.a. takket være den tekniske udvikling, der har gjort det muligt at følge fuglernes bevægelser til havs vha. satellit-sendere, og aflure hvad de foretager sig derude vha. dataloggere.

Bogens første tredjedel optages af 10 almene kapitler om stormfuglens biologi – og om menneskets store og generelt negative betydning for bestandene, tidligere ved at indføre rovdyr til øer og dermed gøre dem ubeboelige for stormfugle, og i dag ved at fange og drukne 100.000'er af dem under det oceangående langlinefiskeri. Resten af bogen er en gennemgang af de 125 arter, forfatteren anerkender. En 126'ende art, New Zealand Stormsval, blev efter ca 150 år genopdaget i 2003, efter at manus var trykt, men en side om den er indsat foran i bogen.

Generelt er der tale om en meget vellykket bog, autoritativ og velskrevet, smukt produceret og med kun få trykfejl. Den indgår som 11'te bind i OUPs serie *Bird Families of the World*, hvoraf flere andre bind har været anmeldt i DOFT. Men desværre synes OUP at have indført en prispolitik, der placerer forlagets produkter uden for almindelige køberes rækkevidde. Og med den pris, man har sat på den aktuelle bog, kunne man vel have gjort sig ulejligheden at sætte sidetal på dér, hvor teksten henviser til andre steder i bogen (og hvor man uden undtagelse bliver spist af med "p. ???").

Prisen er nok den værste anke, men ikke den eneste. Brooke er økologisk orienteret, med begrænset viden om fysik. Det er ikke ualmindeligt og bestemt ikke noget, man kan bebrejde ham – men han *kan* bebrejdes det forfærdelige vrøvl, han skriver om 'dynamic soaring' på s. 7. Han er heller ikke taxonom eller systematiker, hvilket

svækker bogens kapitel 2 en hel del, og i det hele taget er han utilbøjelig til – i ordvalg, rækkefølge etc. – at drage nogen konsekvenser af den ikke helt traditionelle – men relativt velunderbyggede – fylogeni for gruppen, han henviser til og hævder at acceptere. Derimod kan han næppe bebrejdes det overvældende antal albatros-arter, han opererer med, i alt 21. Traditionelt har man anerkendt 13-14 arter, men i 1998 besluttede Robertson & Nunn at betjene sig af det såkaldt fylogenetiske artsbegreb, der i sin rene form slet ikke anerkender underarter. Hermed forfremmede de alle underarter til arter, i alt 24, og lagde ikke skjul på at det skete af (frednings)politiske grunde. Siden overtog BirdLife International i *Threatened Birds of the World* (2000) denne opsplitning næsten uændret, dog med tre arter degraderet til underarter; igen synes baggrunden at have været mere politisk end videnskabelig. Brooke har valgt at lægge sig op ad BirdLife i spørgsmålet, selv om han uden at nævne (og erkende?) det faktisk opererer med ét artsbegreb for albatrosserne, og et andet for de tre andre stormfuglefamilier.

Det er måske nok noget rod. Men det ændrer ikke ved, at dette er en pragtfuld bog om en fascinerende fuglegruppe. Hvis det ikke lige var for prisen, ville jeg uden tøven anbefale den til alle med blot en smule interesse for havfugle.

Kaj Kampp

Shorebirds of North America

Dennis Paulson. The photographic guide. 361 sider, 534 farvefotos. Christopher Helm, London 2005. Pris £ 25.

Bogens definition af Nordamerika er hele kontinentet incl. Mellemamerika og de Vestindiske Øer. I alt er der iagttaget 94 vadefuglearter i dette område, heraf 38 tilfældige gæster fra Eurasien. Til sammenligning er der iagttaget 61 arter vadefugle i Danmark; af disse er 5 aldrig truffet i Nordamerika.

Ud fra en all-round vurdering mener jeg, at denne bog er den bedste af de eksisterende vadefugle-guides, både for Nordamerika og Europa. Den indledes med en velskrevet 19-siders introduktion omhandlende bl.a. fjerdragternes variationer, fuglens opførsel, forekomst, stemmer og beskyttelsesbehov. Den almindeligste ynglende vader i Nordamerika er Amerikansk Skovsneppe, den sjældneste Spidshalet Ryle (hvis vi ser bort fra Eskimospove, der sidst er set i 1962). Herefter følger teksten for hver af de 94 arter under overskrifterne Size, Plumages, Identification, In Flight, Voice, Behavior, Habitat og Range, ledsaget af 1-10 superbe farvefotos af stående og flyvende fugle. Der er ingen udbredelseskort, hvilket dog ikke har generet mig. Man skal blot gøre sig klart, at ikke alle Vadefugle forekommer langs kyster og søer, og at de i øvrigt kan dukke op overalt.

Bogen er i et handy lommeformat, vejer 700 gram og rummer ud over fotos og beskrivelser mange interessante oplysninger. Som fx at Rødben i USA er et hit på linje med Tyndnæbbet Spove i Europa, at Lille Kobbersnepe foretager det længste træk blandt vaderne (Alaska – New Zea-

land), og at Eskimospove i felten ikke med sikkerhed kan adskilles fra den nordamerikanske underart af Lille Regnspove.

Jeg ville ønske jeg havde læst *Shorebirds*, da jeg forrige år skrev en beskrivelse af Rødhalset Ryle til SU. Bogen er hermed anbefalet på det varmeste.

Hans Harrestrup Andersen

Handbook of the birds of the world

Josep del Hoyo, Andrew Elliott & David Christie (red.). Vol. 9, Cotingas to Pipits and Wagtails. 863 sider, 78 farvetavler og utallige farvefotos, indb. Lynx Edicions, Barcelona, 2004. ISBN 84-87334-69-5. Pris kr. 1585 i Naturbutikken.

Dette niende bind i den efterhånden velkendte serie behandler kotingaerne (71 arter), manakinerne (58), tyrannerne (429), de new zealandske klippesmitter (3), de australske kraftfugle (2), lyrehalerne (2), lærkerne (96), svallerne (83) samt piberne og vipstjerterne (65). Indledningsvis bringes en 12 siders artikel om reglerne for zoologisk videnskabelig navngivning, skrevet af Richard C. Banks. Der er flere grunde til at det sker netop i dette bind, og en af dem er, at der i bindet helt exceptionelt bringes en original beskrivelse af et nyt taxon, en tribus (niveauet under underfamilie) af tyranner, som forfatteren John Fitzpatrick under arbejdet med gruppen fandt det nødvendigt at oprette. Det var risikoen for, at en traditionel offentliggørelse i et fagtidsskrift ville udkomme senere end dette bind, der nødvendigvis gjorde det utraditionelle skridt.

Bogens opbygning følger det efterhånden velkendte concept. De mange fotos, der ledsager den gedigne tekst, er som sædvanlig af meget høj kvalitet. De er tilsyneladende alle taget i naturen (ingen fangenskabsfugle). Skal jeg endelig fremhæve nogle enkelte, vil jeg nævne Green Manakin på side 122 samt, blandt "de sydamerikanske rædsler" (som Finn Salomonsen gerne kaldte tyrannerne), Royal Flycatcher på side 179 og Great Kiskadee på side 213. De to fotos af spillende lyrehaler på side 490-91 er overordentligt stemningsfulde, og også vores hjemlige Gule Vipstjert på side 726 kunne nævnes. Af farvetavlerne synes jeg bedst om dem af C. Rose og J. Wilczur, men alle tavlerne er af høj kvalitet.

Serien vil forblive et standardværk de næste mange år.

Johannes Erritzøe

Der Schwarzstorch

Gerd Janssen, Martin Hormann & Carsten Rohde. 414 sider, 137 illustrationer (især farvefotos), indb. Die Neue Brehm-Bücherei 468. Westarp Wissenschaften, Hohenwarsleben, 2004. ISBN 3-89432-219-5. Pris € 29,95.

Bogen afløser et ældre bind i samme serie. De tre forfattere har alle beskæftiget sig med den Sorte Stork i flere år og har skrevet mange artikler om den. De indleder med et langt og spændende kapitel om fuglens rolle i folke-

troen, hvor den skulle være skyld i misfostre (i Amerika, hvor den slet ikke forekommer, blev der i 1916 lavet en film *The Black Stork*, hvis tema var misdannede børn!). Sort har jo fra gammel tid kendetegnet synd, hedenskab, kætteri, djævel og død. I sen-antikken blev den Sorte Stork forvekslet med den Sorte Ibis, og begge symboliserede det urene og synden. I Danmark varslede den Sorte Stork krig, og iflg. Skovgaard forkyndte den også brand. Med det synderegister er det ikke sært, at der findes hårrejsende historier om forfølgelse af den gennem tiderne. I Sverige hed arten helt op til vores tid *Odensvala*, altså Odins svale, og den skulle i lighed med Hugin og Munin fortælle sin herre om alt, hvad der gik for sig i hans rige.

Bogen giver en glimrende oversigt over, hvad der er skrevet om den Sorte Stork. Også den engelsksprogede litteratur er grundigt dækket, hvilket er et særsyn i tyske arbejder. Selv den danske litteratur ser ud til at være godt repræsenteret. På side 18 nævnes således, at Skovgaard i sin bog *Den Sorte Stork, særlig i Danmark* fra 1920 skriver, at han har set Sort Stork, Hønseshøg og Ravn yngle i 50 skridts afstand fra hinanden i gensidig fordragelighed. Bogen er dog ikke bare en opsamling af andres arbejder, den er spækket med forfatternes egne iagttagelser, og især Rohdes mange sammenligninger med den Hvide Stork er interessante.

Fotografierne er et kapitel for sig. Bortset fra to er de alle i farver og knivskarpe, en verden til forskel fra kvaliteten dengang serien udkom i DDR. Et herligt billede på side 149 viser en rede med tre ungstørke, anbragt oven på et skydeskjul. Der kan også være grund til at nævne den sovende stork med næbbet dybt begravet i brystfjerene (side 256) og den fiskende stork, der bruger solskærm-metoden (side 189).

Man må lykønske forlaget med denne udgivelse, der formentlig vil sætte en ny standard for serien. Det må være en oplagt anskaffelse for alle med interesse for storke (og en smule kendskab til tysk). Selv om den lader vente på sig, forventes den Sorte Stork at ville genindvandre til Danmark, så ikke mindst for danske ornitologer kunne bogen være af stor interesse.

Johannes Erritzøe

Birds of Belize

H. Lee Jones. 317 sider, 56 farvetavler, 234 udbredelseskort, mange s/h illustrationer, hft. Christopher Helm, London, 2004. ISBN 0-7136-6760-5. Pris kr. 465 i Naturbutikken.

Mellemerika er et skønt område med et rigt og varieret fugleliv. Her er Belize et let tilgængeligt og meget turistvenligt land, som måske snart vil overhale Costa Rica som det mest populære rejsemål. Den foreliggende bog omhandler 573 arter, og i teksten findes afsnit om dragtbeskrivelse, adfærd, stemme, biotop, udbredelse og status. Udbredelseskortene oplyser, om arten er standfugl eller sommer- eller vintergæst. Forfatteren er en erfaren biolog, som bl.a. har skrevet *Annotated checklist of the*

birds of Belize og været regional redaktør af *North American Birds*. Illustratoren Dana Gardner er kendt fra mange andre fuglebøger. Bogen er den første felthåndbog, der dækker alle fuglearter, som er truffet i Belize.

Johannes Erritzøe

Field guide to the birds of Australia

Ken Simpson & Nicolas Day. 7. udgave. 382 sider, 132 farve tavler, mere end 900 sort/hvide illustrationer, udbredelseskort til alle 760 arter, hft. Christopher Helm, London, 2004. ISBN 0-7136-6982-9. Pris kr. 395 i Naturbutikken.

Australien har en fascinerende fugleverden, hvor omkring en tredjedel af arterne er endemiske. Bogen her er en klassiker, der første gang så dagens lys i 1984, og tredje udgave (1988) blev anmeldt i DOFT 83: 169, 1989. Sammenlignet med førsteudgaven er den foreliggende udgave komplet revideret og opdateret, bl.a. med 20 nye tavler, der ligesom de øvrige er mesterligt udført af Nicolas Day. Der er dog kun kommet to nye arter til, men en revision af de australske fuglenavne, som RAOU (Australiens ornitologiske forening) bekendtgjorde i 1995, har selvfølgelig sat sit spor i de senere udgaver. Udbredelseskortene er også revideret, og der er kommet mange flere sort-hvide illustrationer til som en ekstra hjælp til identifikationen. En 80 sider lang beskrivelse af de forskellige familier er blevet forkortet til 21 sider, men en grafisk angivelse af ynglesæson for alle arterne er bibeholdt, og ordforklaringen er udvidet. Stærkt udvidet og meget læseværdigt er også et afsnit med gode råd til fuglekikkere. Modsat førsteudgaven er arterne nu beskrevet i samme rækkefølge, hvori de er gengivet på tavlerne, hvilket gør bogen lettere at bruge; desuden er forskellige fejl i førsteudgaven naturligvis luget ud hen ad vejen. Endelig har den foreliggende har et handy feltformat, mens førsteudgaven var i almindeligt bogformat og derfor ikke egnede til at tage med i felten.

Johannes Erritzøe

Birds of Goa

Heinz Lainer. A reference book. 244 sider, 20 tegninger af Sachin Jaltare, 2 kort. The Goa Foundation, Mapusa. Distribueret af Other India Bookstore, Above Mapusa Clinic, Mapusa 403 507, Goa, India (oib@sancharnet.in). Pris excl. forsendelse \$ 13 hft., \$ 21 indb.

Ifølge bogen er der tre kilder til viden om Goas fugleliv: nogle få indiske undersøgelser, de fastboende udlændinges optegnelser, og besøgende ornitologers upublicerede rapporter. Af fastboende ornitologer er der blot to (incl. forfatteren selv); af tilrejsende er der derimod rigtig mange. Bogen trækker på alle tre kilder og er således en kritisk sammenskrivning af forfatterens egne observationer fra 1980 til 2002, af forskellige indiske inventeringer, og af næsten hundrede rejserapporter, som besøgende har skrevet i perioden 1993-2000.

Bogen beskriver udbredelse, habitat, status samt yngle- og trækforhold for alle Goas 420 arter, og har dermed karakter af en håndbog i bærbart format. I omfang og detaljerigdom overgår bogen alle tidligere publikationer om Goas fugle, dog er Peter Harris bog *Goa: the independent birders' guide* (1996) fortsat langt den mest detaljerede lokalitets- og rutebeskrivelse.

Iagttagelser, som Lainer regner for kontroversielle, er samlet i et appendiks, men også hovedteksten levner plads til kontroverser. Én af disse gælder Hvidbrystet Præstekrave, som iflg. forfatteren optræder sparsomt, mens flere andre regner den for en hyppig vintergæst. De store pibere synes også at trænge til nærmere studier.

Forfatterens havobservationer har givet store tal af bl.a. trækkende terner (*Sterna repressa* og *S. anaethetus*). Dette træk kulminerer i august-september på et tidspunkt, hvor kun få ornitologer besøger Goa. Lainers iagttagelser vil formodentlig lokke flere til. Værkets grundighed rummer en opfordring til at undersøge fuglelivet andetsteds i Indien med tilsvarende ildhu og omhu.

Stig Toft Madsen

Birds of Eastern North America Birds of Western North America

David Sibley. Henholdsvis 434 og 478 sider, begge rigt illustrerede med tegninger og kort i farver. Christopher Helm, London, 2003. ISBN 0-7136-6657-9 hhv. 0-7136-6658-7. Pris kr. 245 for hver i Naturbutikken.

I 2000 udkom David Sibleys *The North American Bird Guide*, en imponerende bestemmelsesbog til alle Nordamerikas fugle, som hurtigt blev amerikanernes modstykke til *Fugle i Felten*. Feltbestemmelse var her skåret ind til benet, tegningerne var blot ledsaget af små pile og stikord, og den meget korte tekst koncentrerede sig om adfærd, optræden og stemmer. Illustrationerne var de hidtil bedste i en amerikansk felthåndbog, og for første gang var alle forekommende underarter vist.

De to bøger, der her anmeldes, er "børn" af *The North American Bird Guide*, med kontinentets østlige og vestlige dele behandlet i hver sin bog. De er i et meget handy format med bøjeligt plastomslag, og i forhold til den oprindelige udgivelse er udbredelseskortene opdaterede. Bøgerne er særdeles lette at anvende, med en overflod af koncentrerede oplysninger, som man ellers måtte søge i tidsskrifter og speciallitteratur; det er imponerende så langt man er kommet på dette felt! Illustrationerne er forfatteren sluppet godt fra. Deres styrke er helhedsindtrykket snarere end de små fjerdetaljer, men tegningerne ånder dog ikke af det liv, en Zetterström tilfører sine fugle; de kan bedre sammenlignes med Lewingtons (se *Rare Birds* fra 1992).

Disse bøger er et imponerende emnandsværk, der dog naturligvis er gennemkommenteret af eksperter på hver sit felt. Alle, selv de mest erfarne feltornitologer, får noget nyt at vide. Sådan ser moderne felthåndbøger ud.

Klaus Malling Olsen

Også modtaget:**Småland & Øland**

Ole Andersen. 248 sider, mange farvefotos og farveillustrationer, hft. Gads Forlag, København, 2003. ISBN 87-12-03700-1. Pris kr. 229.

Bogen giver anvisninger på 49 oplevelsesrige ture i Småland og 26 på Øland, med rutebeskrivelser (inkl. kort) og natur- og kulturværdier. Der er også oplysninger om kanosejlsads, lystfiskeri og badning, samt en del fugle-notitser.

Danmarks Hjortevildt

Tommy Asferg & Carsten Riis Olesen. 35 sider, talrige farvefotos og andre illustrationer, hft. Natur og Museum nr 4, 2004. Naturhistorisk Museum, Århus. Pris kr. 60.

Dette hæfte giver god besked om vore fire hjortearter, Kronhjorten, Dåhjorten, Sikahjorten og Rådyret. Herunder deres udseende, gevirets udvikling, udbredelsen, føden, samt territorieforhold og ynglebiologi. Et afsluttende afsnit fortæller om jagt på hjortevildt, hvor det bl.a. ses, at der i 2000 blev skudt over 3000 Kronhjorte, 3000 Dåhjorte, 300 Sikahjorte og 120 000 (!) Rådyr.

Restoring North America's birds

Robert A. Askins. 332 sider, 10 farvetavler, mange s/h fotos og andre illustrationer. Anden udgave, uindb. Yale University Press, New Haven & London, 2002. ISBN 0-300-09316-0. Pris £ 12,95.

Denne bog giver eksempler på de seneste studier vedrørende fuglearter og deres biotoper og forklarer hvordan de grundlæggende landskabsøkologiske principper kan bruges i udformningen af videnskabeligt sunde planer til beskyttelse og restaurering af en rig fuglefauna i Nordamerika. Sammenlignet med første udgave fra 1999 er bogen udvidet med flere nye kapitler.

Sällsynta fåglar i Sverige

Bertil Breife, Erik Hirschfeld, Nils Kjellén & Magnus Ullman. 400 sider, mange farvefotos, diagrammer og kort. Sveriges Ornitologiska Förening, Stockholm, 2003. ISBN 91-88124-26-6. Pris kr. 354 i Naturbutikken.

Denne bog henvender sig til hit-jægere, der ønsker at vide hvor og hvor mange gange, en strejfgæst er set i Sverige; i alt 230 arter er omtalt. Bogen giver ingen anvisninger på artsbestemmelse, men enkelte af de viste fotos kan bidrage hertil.

Fugle ved foderpladsen, 2. udgave

Benny Génsbøl. 95 sider, mange farvefotos og illustrationer, indb. Gyldendal, København, 2004. ISBN 87-02-03085-3. Pris kr. 129 i Naturbutikken.

Bogen giver anvisninger om, hvordan man fodrer fuglene, så man får flest mulige arter at se. Desuden er der beskrivelse af de 36 mest almindelige arter i haven. En fiks lille bog for haveejere med en spirende interesse for fugle.

Fuglehaven

Genny Génsbøl. 255 sider, mange farvefotos og farveillustrationer, indb. Gyldendal, København, 2004. ISBN 87-02-03147-7. Pris kr. 149 i Naturbutikken.

Bogen er en uændret genudgivelse af *Fuglevennens Have*, som udkom på Gads Forlag i 1999 (se DOFT 94: 98-99, 2000).

Birds of Chile

Alvaro Jaramillo. 240 sider, 96 farvetavler og 470 udbredelseskort i farver. Christopher Helm, London, 2003. ISBN 0-7136-4688-8. Pris kr. 295 i Naturbutikken.

Denne field guide beskriver 470 arter, nemlig dels alle dem, der forekommer i Chile, dels dem på den Antarktiske Halvø, Falklandsøerne og South Georgia – fordi Punta Arenas i Chile er udgangspunkt for mange af de turistskibe, der besøger disse steder. Teksten til hver art er ret udførlig med hovedvægten på bestemmelse. Forfatteren er en kendt feltornitolog, der har ledet mange fugleture i Nord- og Sydamerika. De nydelige farvetavler er udført af Peter Burke og David Beadle.

Jyllands vestkyst

Jens Justesen. 255 sider, mange farvefotos og farveillustrationer, hft. Gads Forlag, København, 2003. ISBN 87-12-03622-6. Pris kr. 199.

Bogen giver anvisninger på 46 ture ved vestkysten, med oplysninger om seværdigheder, badning, lystfiskeri og overnatningsmuligheder. Desuden viser bogen billeder af planter og dyr, der skyldes op langs kysten. Hist og her står der også lidt om fuglene.

Stikmyg

Boy Overgaard Nielsen. 35 sider, talrige farvefotos og andre illustrationer, hft. Natur og Museum nr 1, 2005. Naturhistorisk Museum, Århus. Pris kr. 60.

Det er ikke bare i troperne, man kan få malaria ved at blive stukket af en myg. Selv i Danmark skulle det kunne ske, hvis man er tilstrækkeligt uheldig. Et meget oplysende hæfte om et af de mest forhadte insekter.

Pindsvinet

Sussie Pagh. 35 sider, mange farvefotos, hft. Natur og Museum nr 2, 2004. Naturhistorisk Museum, Århus. ISSN 0028-0585. Pris kr. 60 i Naturbutikken.

En fin beskrivelse af et dyr, vi alle kender og holder af. Som altid i denne serie en nydelig og læseværdig publikation.

Mejerne

Søren Toft. 35 sider, talrige farvefotos og andre illustrationer, hft. Natur og Museum nr 3, 2004. Naturhistorisk Museum, Århus. Pris kr. 60.

Der findes 19 arter mejere i Danmark. Dem fortæller dette lille nydelige hæfte om.